

ומבארת הגמרא: **מאן חכמים**, מי הם אותן חכמים?

אמר רב **הפרא**: רבי יוסי ברבי יהודה היא. **דתניא**, נתן לה זהב — רבי יוסי ברבי יהודה **אומר**: אין עושיין מהן⁽¹⁶¹⁾ ריקועין אפילו אחורי בית הכפורת, באותן אחת עשרה אמה שמאחורי בית קודש הקדשים, אם יש שם בנין והוא נתן לה אבנים באתנה, אין בונים מהם, אף על פי ששם קדושת המקום היא קלה.⁽¹⁶²⁾

"בית ה' אלהיך", רק המובא לבית ה' נאמר בו איסור אתנן ומחיר כלב, **פרט לפרה** אדומה, **שאינה באה לבית**, ששחיטתה בהר הזיתים, כמו שנאמר [במדבר יט] "והוציא אותה אל מחוץ למחנה"⁽¹⁵⁹⁾ ואם נתן לה פרה אדומה — מותרת, **דברי רבי אלעזר**.

וממשיכה הברייתא, **וחכמים אומרים**: מה שנאמר "בית" בא לרבות את הריקועין, אם נתן לה זהב — אסור לעשות ממנו ציפוי למזבח.⁽¹⁶⁰⁾

באתנה ואחרי הביאה עשאתן סולת — אסור משום אתנן. וכתב, שאין סברא לומר שגם אם שינתה אותם אחרי שחל עליהם איסור יותרו מאיסור אתנן, וכי בשביל שקנתם **בקנין** שינוי יהיו מותרים? פירוש: היראים סובר ש"שינוי" אינו הלכה באתנן, אלא בתורת קנין בלבד. והאחרונים הקשו על דבריו, שהרי מצאנו גם לענין נעבד "יש שינוי בנעבד", ושם ודאי שאינו בתורת קנין, אלא, היות ועצם הדבר השתנה, הוא אינו נשאר באיסורו. [כמבואר לעיל בתוס' ד"ה דניחא].

159. רש"י מסכת עבודה זרה [מו ב].

160. כן פירש כאן רש"י. ולא דוקא למזבח אלא אפילו לשאר בניני ההיכל, כמבואר בהמשך הגמרא.

ובמסכת עבודה זרה [שם] פירש רש"י: טסי זהב שעושיין ציפוי לכותל היכל לבית קדשי הקדשים מכיון שהוא נוי.

161. גירסת הגאון יעב"ץ.

162. כן פירש רש"י. והגירסא צריכה תיקון: למה לא פירש לצפות את אחורי ההיכל בזהב,

טלה ונעשה איל — הרי הוא אסור.

וכן כתב התוס' רי"ד [בבא קמא סה ב]. וסובר שתמוה לומר לבית הלל שאם נתן לה כבש ועגל ונעשו איל ושור שיהיו כשרין למזבח, שהרי כבר נפטלו בעודן כבש ועגל ושוב אין להם תקנה. ואין דין אתנן שוה לדין גזילה. ועיין שם בשיטה מקובצת החולק על כך לפי משמעות הסוגיא שם.

ועיין במנחת חינוך [מצוה תקעה] הסובר שגם טלה ונעשה איל הוי שינוי לענין אתנן.

ג. הקרית ספר [שם] מבאר פירוש אחר. ולדעתו מה שמיעטה התורה חטים ועשאים סולת, היינו משום שחטים עצמם אינם ראויים להקרבה [ובמציאות לא חל עליהם שם אתנן], ולפיכך כשנעשו סולת — פנים חדשות באו לכאן. מה שאין כן טלה ונעשה איל, אף על גב שנשתנה, כיון דמעיקרא ראוי להקרבה [וחל עליו שם אתנן] ועתה גם ראוי להקרבה — לא הוי שינוי ואסור.

ד. היראים [סימן רצג] מבאר ש"שינוי" לגבי אתנן פירושו: כגון שנתן לה חטים לפני שבא עליה ותחול המתנה כשיבא עליה, והיא עשאתן סולת לפני ביאה, ולפיכך לא הוי אתנן, כיון ששינתה את החטים, ומעתה נתחייבה לו דמים, ולא חל אתנן על הדמים. אבל אם נתן חטים